

Nadere wijziging van de Algemene Ouderdomswet en van de Algemene Weduwen- en Wezenwet (aanpassing in verband met de invoering van een regeling inzake vrijwillige premiebetaling Algemene Weduwen- en Wezenwet)

VERSLAG

Nr. 4

Ten einde een spoedige openbare behandeling mogelijk te maken heeft de vaste Commissie voor Sociale Zaken, in welke handen dit wetsontwerp is gesteld, besloten, geen voorlopig verslag, doch een geclausuleerd verslag uit te brengen.

Algemeen

Daarbij spraken de leden van de fractie van de K.V.P. er hun vreugde over uit, dat het lang verbeide wetsontwerp thans is ingediend.

Hoewel het wetsontwerp is gebaseerd op deskundige adviezen en de hier aan het woord zijnde leden erkentelijk waren voor de uitvoerige memorie van toelichting waren toch nog enkele vragen bij hen gerezen.

Zij zagen er met name niet aan voorbij, dat de voordelen van de nieuw voorgestelde regeling de solidariteit van de ongehuwden wederom op zware proef stelt. Mag worden aangenomen, dat de door belanghebbenden, die van de vrijwillige A.W.W.-verzekering gebruik maken, te betalen premies self-supporting zijn, zodat de ongehuwden door middel van de door hen te betalen premies ook niet nog eens moeten bijdragen in de risico's, welke uit de nieuwe regeling zullen voortvloeien? Zo neen, kunnen dan voor ongehuwden nadere compenserende maatregelen worden getroffen, zo vroegen deze leden.

De ervaringen met de vrijwillige premiebetaling voor de A.O.W. hebben voorts geleerd, dat de termijn van één jaar, binnen welke men zich moet melden, kort is. Welke maatregelen worden getroffen om herhaling van de euvelen van indertijd te voorkomen? Kan de Minister recente gegevens verstrekken omtrent de mate, waarin van de vrijwillige premiebetaling voor de A.O.W. gebruik is en wordt gemaakt? Welk vermoedelijk effect zal het generaal-pardon hebben? Is het juist, dat voorheen ook reeds de mogelijkheid van inkoop werd geboden aan boven 65-jarigen in afwijking van de geldende wettelijke regeling?

De positie van sommige gescheiden weduwen wordt mogelijkwijze nog meer dan reeds het geval is, die van iemand, die afhankelijk is van een lot uit de loterij. Zij hebben in het algemeen geen vat op de voormalige echtgenoot om hem in voorkomende gevallen tot vrijwillige premiebetaling te bewegen. Ongetwijfeld zal hiervan een ongelijke rechtsbedeling het gevolg zijn. Hoe staat het intussen met het onderzoek naar de vraag, of de aanspraak van gescheiden weduwen wel onverkort moet worden gehandhaafd? Biedt dit wetsontwerp geen goede gelegenheid om een nadere regeling ten principale te treffen? Wat gaat gelden met betrekking tot degene, die krachtens buitenlandse wetgeving meer dan een vrouw tegelijk kan hebben? Geldt voor hem ook, nadat hij b.v. korte tijd in Nederland verzekerd is geweest, dat hij een naar verhouding goedkope verzekering kan sluiten voor al zijn toekomstige weduwen?

Dezelfde vraag, zo merkten de leden van de fractie van de K.V.P. op, kan worden gesteld ten opzichte van de man, die in het buitenland achtereenvolgens verschillende malen trouwt en daarna overlijdt. Hebben al zijn in het buitenland levende voormalige echtgenoten van vreemde nationaliteit in beginsel aanspraak op weduwenpensioen?

Gelet op de verschillende denkbare casusposities hadden deze leden zich de volgende concrete vraag gesteld.

Wat gebeurt er als iemand, die in het buitenland woonde, vrijwillig premie heeft betaald en vrouwen nalaat, waarmee hij achtereenvolgens gehuwd is geweest?

Ten aanzien hiervan kon naar hun mening het volgende worden opgemerkt: Blijkens artikel 4a van de A.W.W. geldt, behoudens de overige criteria voor het recht op uitkering, de echtscheidingsdatum als overlijdensdatum van de man. Er zijn dan verschillende mogelijkheden:

1. De echtscheiding is uitgesproken vóór 1 oktober 1959. De vrouwen kunnen alleen A.W.W. krijgen als zij een binding hebben aan Nederland (Nederlandse en binnen het Rijk wonen);

2. De echtscheiding is uitgesproken tussen 1 oktober 1959 en de datum van inwerkingtreding van de nieuwe wet: de vrouwen moeten Nederlandse zijn en in het Rijk wonen. Vóór het inwerkingtreden van de nieuwe wet moeten zij een jaar in het Rijk hebben gewoond of gedurende zes jaar voor het inwerkingtreden van de nieuwe wet al dan niet onafgebroken binnen het Rijk, Suriname of de Nederlandse Antillen hebben gewoond (zie memorie van toelichting blz. 7, rechterkolom, onderaan).

3. De echtscheiding is uitgesproken nadat de nieuwe wet in werking is getreden: de vrouwen krijgen A.W.W. ongeacht nationaliteit en woonplaats.

Kan de Minister zich met deze benadering verenigen? Moet in ieder geval niet worden geconcludeerd, dat belanghebbenden – zeker nu de consequenties gemakkelijk kunnen worden uitgebreid – moeilijk inzicht zullen krijgen in hetgeen krachtens de nieuw voorgestelde regeling voor hen geldt. Wordt het nodige aan de voorlichting gedaan?

Kan voorts al iets worden medegedeeld over de inhoud van de nog te ontwerpen algemene maatregelen van bestuur, met name o.a. met betrekking tot de overgangsregelingen? De hier aan het woord zijnde leden achten nader inzicht in de voorgenomen inhoud van deze maatregelen van grote betekenis voor de praktische toepasselijkheid van de wet, nadat zij tot stand zal zijn gekomen. Hoe zal b.v. gehandeld moeten worden in afgewezen gevallen, waarin alsnog aanspraak kan gaan ontstaan op weduwenpensioen. Moeten deze gevallen worden opgespoord of moet men zich melden?

Ten slotte vroegen de hier aan het woord zijnde leden zich af, of de motivering om bij de overgangsregeling gevallen te betrekken, waarbij de calamiteit, waartegen de verzekering in het algemeen geldt, reeds een feit is, niet tot ver gaande consequenties leidt voor andere nieuwe sociale maatregelen.

In verband met de spoed, welke moest worden betracht met dit verslag behielden de hier aan het woord zijnde leden zich nadere vragen en opmerkingen voor, in het bijzonder met betrekking tot de overgangsregelingen en uitsluitingsgronden.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. konden zich in grote lijnen met het ingediende wetsontwerp verenigen. Met name deelden zij het standpunt van de Minister, dat geen beperkende voorwaarden voor de toetreding tot de vrijwillige premiebetaling voor de A.W.W. moeten worden gesteld. Ook de regeling met betrekking tot de koppeling van de vrijwillige premiebetaling voor de A.W.W. aan die voor de A.O.W. had hun instemming.

Deze leden juichten het toe, dat de Minister is afgeweken van het advies van de S.V.R. om, in het kader van de overgangsregeling, alleen uitkeringsrechten op grond van de A.W.W. toe te kennen in het geval dat de echtgenoot op de datum van overlijden vrijwillig verzekerd was ingevolge de A.O.W.

Met betrekking tot de door de Minister voorgestelde tussenoplossing voor de overgangsmaatregel ten aanzien van vrouwen, die weduwe zijn geworden vóór het in werking treden van de vrijwillige premiebetalingsregeling voor de A.W.W. wilden deze leden nog enkele vragen stellen: Brengt, zoals de S.V.R. stelt, (advies p. 14) het karakter van risicoverzekering van de A.W.W. niet met zich mee, dat het er niet toe doet of de weduwe naar Nederland is teruggekeerd of in het buitenland is blijven wonen? Zouden daarom de onderdelen b en c van het voorgestelde artikel 58d A.W.W. niet beter kunnen vervallen?

Kan de Minister een aanduiding geven (al is die nog zo globaal) van de aantallen weduwen, wier echtgenoot is overleden tussen 1 oktober 1959 en de datum van ingang van de vrijwillige premiebetalingsregeling voor de A.W.W., die volgens de voorgestelde regeling alsnog uitkeringsrechten op grond van de A.W.W. zullen krijgen, en van degenen, die deze alleen zouden krijgen indien de punten b en c van het voorgestelde artikel 58d A.W.W. zouden vervallen alsmede van degenen, die deze alleen zouden krijgen, indien het voorgestelde artikel 58d geheel zou worden geschrapt?

Zal de „export” van de A.W.W. (artikel 60) op precies dezelfde wijze geregeld worden als bij de A.O.W.? Wil de Minister in ieder geval een overzicht geven in welke gevallen „export” van de A.W.W. mogelijk zal worden gemaakt, indien dit wetsontwerp kracht van wet zal krijgen?

Zou het niet billijk zijn om in ieder geval het wonen in het buitenland van een weduwe wier echtgenoot vóór zijn overlijden premie voor de A.O.W. heeft betaald, gelijk te stellen met het wonen in Nederland?

De leden van de fractie van de V.V.D. hadden met belangstelling van dit wetsontwerp kennis genomen. Het was hun bekend, dat aan een dergelijke regeling bij in het buitenland verblijvende of verbleven hebbende personen behoefte bestaat.

Toch konden zij zich na kennisneming van de thans voorgestelde verruiming van de verzekeringsmogelijkheid niet aan de indruk onttrekken, dat de A.W.W. en A.O.W.-verzekering wel op een zeer royale wijze wordt opengesteld voor in het buitenland vertoefende of gewoon hebbende personen, zonder dat deze groep, met name voor de A.W.W.-verzekering, een adequate bijdrage in de premielasten wordt gevraagd.

Indien van ongehuwden in Nederland een volledige A.W.W.-premie wordt gevraagd, ook indien zij nooit met dit risico geconfronteerd zullen worden, is het dan redelijk van in het buitenland verblijvende personen bij vrijwillige deelneming in de A.W.W.-verzekering geen bijdrage te vragen voor de sinds 1959 verstreken jaren, zo informeerden deze leden.

Doet in deze solidariteitsverzekering het argument, dat men dezelfde risico's gedragen heeft, ter zake?

Waarom zijn de argumenten pro en contra de koppeling aan de A.O.W. in het voorlopig verslag wel uitvoerig toegelicht en die ten aanzien van de door de S.E.R. eveneens gesuggereerde dubbele premiebetaling niet?

Is het resultaat nu niet veeleer een zeer onvolledige premiebetaling voor het A.W.W.-risico van deze groep van personen?

Kan de Minister nader verduidelijken, welke in het buitenland verblijvende weduwen van personen, die de vrijwillige A.O.W.-verzekering hadden kunnen voortzetten of hebben voortgezet, bij totstandkoming van deze regeling geen aanspraak op A.W.W. kunnen maken? Is deze uitzonderingsgroep niet zeer beperkt?

Het kwam deze leden voor, dat de voorgestelde verruiming ten aanzien van deze kring van personen aan de royale kant is.

Hadden zij goed begrepen, dat b.v. praktisch alle Nederlandse emigranten in het buitenland alsnog tot de A.W.W.-verzekering kunnen toetreden, ook indien zij geenszins voornemens zijn te eniger tijd naar Nederland terug te keren?

Hoeveel personen zullen naar globale schatting van deze regeling kunnen profiteren en wat zullen de extrakosten van deze verruiming zijn?

Waarom wordt op de blz. 6, linkerkolom, onder 1a van de memorie van toelichting bedoelde categorie een keuzemogelijkheid geboden tussen de A.O.W.-verzekering en de als regel beoogde koppeling met de A.W.W.-verzekering? Is dat noodzakelijk?

Ligt het in de bedoeling ook de groepen als aangegeven onder 1b en 1c deze keuzemogelijkheid te bieden?

Indien ook de aanmeldingstermijn voor de vrijwillige premiebetaling voor de A.O.W. tot na het 65ste jaar wordt verlengd, betekent dat dan niet, dat alleen diegenen zich zullen melden, die met een eenvoudig rekensommetje tot de conclusie komen, dat zij direct voordeel van het toetreden tot de A.O.W.-verzekering hebben? Kan dat nog verzekering genoemd worden?

Kunnen dezelfde effecten zich ook niet voordoen bij de in artikel 3 beoogde overgangsregeling?

Verdient het in ieder geval geen aanbeveling in de betreffende algemene maatregel van bestuur een tijdsduur op te nemen, waarbinnen men van de geboden verzekeringsmogelijkheden gebruik dient te maken?

Verder zouden deze leden nog willen weten, hoe de in artikel 58a bedoelde arbeidsongeschiktheid beoordeeld wordt van een weduwe, die in een land verblijft, waar Nederland weinig of slechts moeizaam contacten mee heeft.

Betekent voorts de bepaling, dat de voorwaarden ten aanzien van nationaliteit en ingezetenschap van artikel 58d ook voor wezen gelden, niet, dat deze naarmate zij jonger zijn, nauwelijks voor een wezenpensioen in aanmerking zullen komen?

Ten slotte vroegen deze leden naar de bedoeling van de in artikel 60 gevraagde machtiging. Kan de Minister aangeven, waarom de toch al zeer ruim getrokken grenzen nog verder zouden moeten kunnen worden verruimd?

Gezien de korte tijd, welke voor het maken van een verslag beschikbaar was, wilde dit wetsontwerp nog op korte termijn – d.w.z. tijdens deze kabinetsperiode – kunnen worden behandeld, wilden de leden van de fractie van de A.R.P. zich beperken tot het aan de orde stellen van het naar hun oordeel voornaamste aspect van de voorgestelde wijziging.

Gekozen is namelijk de oplossing van een koppeling van de vrijwillige voortzetting van de A.O.W.- én de A.W.W.-verzekering. Opnieuw dus een extraberoep op de solidariteit van de ongehuwden zonder dat hiervan de overtuigende noodzaak is aangetoond. Is hier nu werkelijk sprake van een onverzekerbaar risico voor de betrokken groep? Kan het bedrijfsleven, dat er meestentijds toch belang bij heeft, dat een aantal van hun werknemers naar het buitenland wordt uitgezonden, hetgeen voor deze werknemers ook lang niet altijd een onvoordelige zaak is, hiervoor in onderling overleg geen aanvaardbare oplossing vinden?

Uiteraard is de behoefte aan deze risicodekking ook voor deze groep werknemers aanwezig; het stond echter voor de hier aan het woord zijnde leden nog niet vast, dat alleen de nu gekozen oplossing mogelijk is. De argumenten voor het niet koppelen van de vrijwillige premiebetaling A.W.W. aan die van de A.O.W. spraken deze leden voorshands meer aan dan die voor het wel koppelen.

Bij een ont koppeling van de nu voorgestelde verplichting zou de voorgestelde wijziging bij hen geen bezwaren oproepen, aangezien dan de financiële consequenties door de groep, die bij de regeling het meeste belang heeft (de gehuwden), zelf wordt gedragen.

In dit verband zou een nadere toelichting op de hoogte van de dan noodzakelijke premie wel gewenst zijn. Is de Minister het eens met de S.E.R. (ongeveer het dubbele van de premie voor de verplichte verzekering) of is hij met de S.V.R. van mening, dat dit een te eenvoudige conclusie is? Staan hierover nadere gegevens ter beschikking?

Terugkomend op de argumenten pro het wel koppelen, valt het op, zo stelden deze leden, dat dit voor het merendeel administratief-technische argumenten zijn, die naar hun mening nooit het belangrijkste en zeker niet het laatste woord mogen hebben.

„Harde” argumenten zijn slechts, dat A.O.W. en A.W.W. elkaars component vormen – met dit argument stemden deze leden gaarne in – en dat een niet-koppeling in strijd zou zijn met de solidariteitsgedachte. Dit laatste argument begrepen zij niet en zij zouden dan ook gaarne zien, dat de Minister hierop een nadere toelichting gaf. Het is toch niet onredelijk, dat bij een vrijwillige verzekering een gehuwde het dubbele betaalt van de ongehuwde (vgl. de vrijwillige ziekenfondsverzekering), zo stelden deze leden.

Zij opteerden dan ook voorlopig nog voor een niet-koppelen, in afwachting van de nadere uiteenzettingen van de Minister.

Artikelen

Artikel III

De leden van de fractie van de P.v.d.A. waren van mening, dat de regeling, zoals die de Minister volgens blz. 8, linkerkolom, van de memorie van toelichting voor ogen staat, voor vrouwen, wier echtgenoot zich heeft aangemeld voor de vrijwillige premiebetaling A.W.W., doch die overlijdt vóór deze premiebetaling heeft plaatsgevonden, tot resultaat zal hebben, dat de weduwe, wier echtgenoot zal zijn overleden kort na het inwerkingtreden van de vrijwillige premiebetaling, financieel er veel ongunstiger voor zal staan dan de weduwe, wier echtgenoot vóór het inwerkingtreden (doch na 1 oktober 1959) is overleden. Dat er aan een overgangsmaatregel, als in artikel III bedoeld, behoefte bestaat erkennen deze leden, doch het ontging hun waarom voor deze gevallen niet kon worden volstaan met het stellen van de eis, dat achteraf premie (A.W.W. en A.O.W.) zal worden betaald vanaf het tijdstip van inwerkingtreden der vrijwillige premiebetalingsregeling tot het tijdstip van overlijden. Men moet hierbij bedenken, zo stelden deze leden, dat deze overgangsregeling maar voor betrekkelijk korte tijd zal behoeven te gelden en dat de vrouwen, die in die periode weduwe worden, toch ongeveer in dezelfde positie verkeren als de vrouwen, die weduwe geworden zijn tussen 1 oktober 1959 en de datum van inwerkingtreden der vrijwillige premiebetalingsregeling. Deze leden drongen er dan ook op aan om de tekst van artikel III zó te wijzigen, dat zij ruimte biedt voor een regeling als door hen hierboven gesuggereerd.

Vertrouwende, dat de bewindsman bereid zal zijn het bovenstaande vóór de openbare behandeling van het wetsontwerp schriftelijk te beantwoorden, is de commissie van oordeel, dat daarmee die behandeling voldoende zal zijn voorbereid.

Aldus vastgesteld 26 februari 1971.

VAN DIS
KIKKERT
C. J. VAN DER PLOEG
VAN LIER
WEIJTERS
MAENEN
HOEKSTRA
WIELDRAAIJER
BOERSMA
S. VAN DER PLOEG
VAN LEEUWEN
VELLENGA
BOOT
VEDER-SMIT
JANSSEN
RIETKERK
NYPELS
VAN VEENENDAAL-VAN MEGGELEN.